

[Forsvarsministeren.]

som nedadgående retning. På denne baggrund må det anses for ønskeligt, at der er plads for en vis fleksibilitet.

Der er ikke i lovforslaget medtaget bestemmelser om tjenestetiden, idet bestemmelser om uddannelse af det værnepligtige personel hører hjemme i loven om forsvarspersonel.

Med henblik på hurtigt at kunne iværksætte en tjenestetidsnedsættelse er chefen for hæren og chefen for søværnet samtidig med nærværende lovforslags fremsættelse blevet anmodet om at komme med forslag til foranstaltninger, som måtte være nødvendige i forbindelse med en nedsættelse af tjenestetiden for de værnepligtige menige til 12 måneder i de 2 værn. Som bekendt er tjenesten i flyvevåbnet allerede 12 måneder. Endvidere er alle 3 værnschefer anmodet om at fremsætte forslag til en ændring af sergenternes pligtige tjenestetid, der i dag er 24 måneder, med henblik på en reduktion af tjenestetiden for sergenter.

Lovforslaget har gentagne gange været drøftet med forsvarsstyrelsen, og forsvarschefen og værnscheferne har på min anmodning skriftligt fremsat deres bemærkninger til forslaget. De af forsvarschefen og værnscheferne skriftligt fremsatte udtalelser om lovforslaget og om styrkemål og tjenestetid vil stå til rådighed for folketingsudvalget. Forsvarsstyrelsen har givet udtryk for tilslutning til oprettelse af enhedskommando og fællesværn, men har udtrykt betænkelighed ved at tilslutte sig forslaget i sin helhed. Dette fremgår af de foran omtalte skrivelser fra forsvarschefen og værnscheferne.

Lovforslaget er som angivet i de indledende bemærkninger baseret på, at Danmarks forsvar indpasses i det fælles NATO-forsvar. Jeg vil gerne hertil føje, at hvis Danmark ikke var medlem af NATO, måtte dansk forsvar have en anden ordning end den, der er kommet til udtryk i det forslag, der hermed fremsættes.

Hermed skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling, idet jeg — som også statsministeren udtalte ved folketingets åbning — udtrykker håbet om, at forhandlingerne om en ny forsvarsordning må føre frem til en løsning i bred enighed også ud over regeringspartierne.

Boligministeren (Hastrup): Hermed til-lader jeg mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om by- og landzoner, forslag til lov om ændring i lov om byplaner og forslag til lov om ændring i byggelov for købstæderne og landet. (Byggeri i det åbne land).

Disse lovforslag, der udgør en helhed, er det første led i en række lovforslag inden for det område, som man i den offentlige debat i almindelighed betegner som jordlovgivningen, men måske rettere burde betegne som planlægningslovgivningen.

Regeringen har siden sin tiltræden arbejdet med de problemer, der knytter sig til denne lovgivning. Regeringen har opstillet den målsætning for en lovreform, at der derved skal tilvejebringes et øget udbud af byggemodne og bymodne grunde for herved at bidrage til en standsning af stigningen i grundpriserne, at den bymæssige udvikling bør foregå under størst mulig udnyttelse af de offentlige investeringer i bygge- og bymodning, at jordspekulationen modvirkes, at lands- og egnsplanlægningen må styrkes samtidig med, at der som led i kommunalreformen indledes en decentralisering af den daglige administration og en forenkling og rationalisering af både lovgivningen og administrationen, at saneringsaktiviteten og byfornyelsen må fremmes, og at de landskabelige værdier i vort land sikres.

En del af denne målsætning kan realiseres ved gennemførelse af en lov om by- og landzoner i overensstemmelse med det fremsatte lovforslag. Ministeren for kulturelle anliggender vil om kort tid genfremsætte forslaget til ny lov om naturfredning, som også bidrager til at opfylde den nævnte målsætning. Andre led i lovreformen vil omfatte forslag til ændringer i vurderings- og beskatningsreglerne vedrørende fast ejendom og forslag til indførelse af en pligt for ejere af ejendomme over en vis størrelse til at tilbyde ejendommen til kommunen, førend den må afhændes til anden side. På et senere tidspunkt vil der fremkomme et forslag til forenkling af byplan- og bygningslovgivningen baseret på den kommende nye kommunestruktur.

Forslaget til lov om by- og landzoner og de to andre lovforslag, der er en konsekvens

[Boligministeren.]

heraf, tilsigter at sikre en planmæssig udvikling af bebyggelsen med henblik på en økonomisk hensigtsmæssig investering i bygge- og bymodning, at bidrage til, at der til enhver tid forefindes et passende udbud af bygge- og bymodnet jord og at medvirke til, at bebyggelsen ikke sker i strid med hensynet til befolkningens rekreative interesser og bevarelsen af landskabelige værdier. Dette formål er direkte udtrykt i zonelovforslagets § 1.

Lovforslaget fastlægger de arealer — i lovforslaget benævnt byzoner — hvorpå bymæssig bebyggelse kan finde sted, og indeholder nærmere regler om, at byzonerne skal være så rummelige og bygge- og bymodningen så langt fremme, at der til enhver tid er ikke alene tilstrækkelig jord, men også tilstrækkelig bygge- og bymodnet jord til bymæssig bebyggelse. Endelig har lovforslaget som en naturlig følge af opdeling af by- og landzoner nærmere regler om, i hvilket omfang der uden for byzonerne må foretages udstykninger og opføres bebyggelse m. v.

Jeg skal knytte nogle kommentarer til disse tre forhold.

De samfundsmæssige investeringer i bygge- og bymodning er meget betydelige. Det er derfor strengt nødvendigt at økonomisere mest muligt med disse udgifter. Samfundet har ikke råd til at affinde sig med en begrænset udnyttelse af de investeringer, der foretages. Det gælder ikke alene den egentlige byggemodning — kloakker, veje, ledninger osv. — men det gælder også bymogningsudgifterne til skoler, børnehaver, sygehuse og alle de offentlige og halvoffentlige institutioner, som er en nødvendig følge af dannelsen eller udviklingen af et bysamfund. For at opnå den bedst mulige udnyttelse af disse meget kostbare investeringer må byudviklingen nødvendigvis planlægges på længere sigt. Heri ligger ingen tilkendegivelse af, at den fremtidige udvikling af bebyggelsen skal koncentrere sig om de eksisterende byer eller nogle af

disse. Det må også være muligt at opføre helt nye byer, hvis dette viser sig at være det rigtige. Men der ligger i lovforslaget et krav om, at bebyggelsen finder sted på arealer, som på forhånd er udset til at modtage bebyggelse. Lovforslaget er i denne henseende en videreudvikling af den gældende lovgivning, som den findes i navnlig byplanloven af 1938 og byreguleringsloven af 1949.

Det er imidlertid meget vigtigt, at de arealer, der ved en byudviklingsplanlægning udses til at optage den kommende bymæssige bebyggelse, har tilstrækkelig rummelighed. Der må være så rigeligt med arealer i byzonerne, at der ikke opstår knaphed. I lovforslagets § 4 foreslås nu indført et rummelighedskrav for samtlige byzoner, hvor et sådant krav hidtil kun har været gældende inden for byudviklingsområderne. For byudviklingsområdernes byzoner foreslås en i forhold til de gældende bestemmelser smidigere rummelighedsregel. Gennem et krav om en rullende planlægning hvert 4. år skulle søges fremkaldt en bedre balance mellem hensynet til grundprisdannelsen på den ene side og hensynet til en realistisk planlægning på den anden side.

§ 5 i forslaget til lov om by- og landzoner opretholder i princippet den hidtil gældende regel i byreguleringslovens § 6, stk. 2, hvorefter kommunalbestyrelserne i byudviklingsområderne, som jo omfatter de mest ekspanderende bysamfund, skal have pligt til at medvirke til byggemodning af så store arealer i byzone, der svarer til de næste 5 års forventede forbrug.

Modstykket til rigeligt udlagte byzoner og bestræbelserne for af samfundsmæssige grunde at søge den bymæssige bebyggelse koncentreret må være, at der uden for byzonerne ikke opføres bebyggelse, som kan modvirke disse bestræbelser. Hertil kommer, at hensynet til befolkningens rekreative interesser og bevarelsen af landskabelige værdier nødvendiggør et indseende med, hvor i det åbne land der opføres bebyggelse. I overensstemmelse med naturfrednings-

[Boligministeren.]

kommissionens indstilling vil det forslag til en ny naturfredningslov, som ministeren for kulturelle anliggender vil fremsætte, ikke indeholde bestemmelserne i den gældende naturfredningslovs § 22 om nødvendigheden af fredningsnævnenes tilladelse til byggeri i det åbne land. Bebyggelsesreguleringen i det åbne land foreslås derfor fremtidig varetaget af de almindelige bebyggelsesregulerende myndigheder.

De nu fremsatte lovforslag medfører en betydelig forenkling af de gældende regler om bebyggelse i landområderne. Reglerne er i dag forskellige, alt efter om området er yderzone i en byudviklingsplan eller såkaldt landbrugszone i en byplanvedtægt, om det er beliggende i et byudviklingsområde, hvor byudviklingsplanen endnu ikke foreligger, om kommunen har tilvejebragt en dispositionsplan, om området er omfattet af en bygningsvedtægt, eller om amtsrådet udøver bygningsmyndigheden. Denne tilstand er ikke holdbar. Gennem bestemmelserne i lovforslagets §§ 6-8 tilvejebringes en ensartet retstilstand. Men det må straks tilføjes, at det som fremhævet i bemærkningerne til lovforslaget ikke er hensigten med disse bestemmelser at fastlåse landområderne. Det foreslås, at der skal indhentes tilladelse til andet byggeri end landbrugs-, skovbrugs- og fiskerierhvervets nødvendige bygninger, men dette krav tilsigter alene at give vedkommende myndighed lejlighed til i hvert enkelt tilfælde at vurdere, om en ønsket bebyggelse m. v. vil være forenelig med lovens formål, når også bebyggelsens følger-virkninger i relation til forholdene og udviklingstendenserne i det pågældende område tages i betragtning. Det er et spørgsmål, som jeg henstiller drøftet under det kommende udvalgsarbejde, om man fra kravet om forudgående tilladelse kan undtage visse byggearbejder, f. eks. ombygninger o. lign. Man vil muligt kunne afgrænse sådanne byggearbejder på en måde, der fritager dem for forelæggelse på forhånd for amtsrådet eller byudviklingsudvalget.

Lovforslagets § 9 lader indtil videre de fælleskommunale byudviklingsudvalg som hidtil varetage denne opgave i byudviklingsområderne og tillægger amtsrådene kompetencen uden for byudviklingsområderne,

hvor den i dag, alt efter området, er tillagt henholdsvis boligministeriet, amtsrådene og amtsfredningsnævnene. Under regeringens overvejelser med hensyn til dette spørgsmål er indgået, om byudviklingsmyndigheden i forbindelse med kommunalreformens gennemførelse bør være hos sekundærkommunen eller hos primærkommunen. Også dette spørgsmål må nøje drøftes i det udvalg, der nedsættes til behandling af lovforslagene.

Det kan ikke bestrides, at lovforslagets opdeling af landet i byzoner og landzoner og de nødvendige begrænsende bestemmelser om, hvordan ejendomme i landzonerne må udnyttes uden forudgående tilladelse, i visse tilfælde kan medføre tab for grundejere i landzone. Som det nærmere er omtalt i bemærkningerne til lovforslaget, er de gældende bestemmelser også stærkt divergerende med hensyn til, om det offentlige skal yde erstatning for det tab, som eventuelt påføres en grundejer som følge af, at en ellers lovlig og mulig udstykning og bebyggelse i landområderne udelukkes. Regeringen er af den opfattelse, at staten i lighed med, hvad der i øjeblikket gælder for byudviklingsområderne i henhold til byreguleringsloven, må yde erstatning for det tab, som ejeren af en ejendom i landzone måtte lide, hvis han som følge af de rådighedsbegrænsninger, lovforslaget indeholder, afskæres fra en økonomisk rimelig og forsvarlig udnyttelse af ejendommen, som svarer til den faktiske udnyttelse af de omliggende ejendomme, og som han efter de hidtil gældende regler havde haft rimelig grund til at påregne.

Som det var tilfældet i sin tid, da erstatningsbestemmelsen indførtes i byreguleringsloven, er det meget vanskeligt at skønne over, hvor store erstatninger der kan blive tale om i henhold til dette lovforslag. På grundlag af de indvundne erfaringer ved anvendelsen af byreguleringslovens erstatningsbestemmelser må erstatningsbyrden for statskassen dog skønnes at blive økonomisk forsvarlig. Det er derimod muligt med sikkerhed at udtale, at en fortsættelse af det hidtidige system med gentagne erstatningsydelse ved forlængelse af de tidsbegrænsede byudviklingsplaner og — efter naturfredningslovens § 22 — med erstatningsfastsættelser, efterhånden som bygge-

[Boligministeren.]

ønsker afslås og altså på tidspunkter, hvor arealer har fået værdi som byggegrund, i det lange løb vil koste langt mere end den foreslåede engangsersättning; medmindre man vil afstå fra en opfyldelse af lovens formål.

Hertil kommer, at en samlet erstatningsoppgørelse vil bevirke, at den kommende vækst af de bymæssige bebyggelser vil kunne finde sted under planlægningsmæssigt gunstigere forudsætninger end hidtil, og at fredninger i medfør af naturfredningsloven vil blive overkommelige.

Hvis der gennemføres en ordning i overensstemmelse med forslaget til lov om by- og landzoner, vil den gældende byreguleringslov kunne ophæves. I en overgangsperiode, indtil kommunalreformen er endeligt gennemført, foreslås det imidlertid i lovforslagets §§ 19-21, at byudviklingsudvalgene opretholdes, og at der også skal kunne oprettes nye byudviklingsudvalg. Forslaget om en sådan overgangsordning har bl. a. sammenhæng med, at købstadkommunerne først fra 1. april 1970 indgår i de nye amtskommuner. Det forekommer værdifuldt, at man indtil da bevarer det fælleskommunale samarbejde mellem en købstad og de omliggende sognekommuner, som finder sted i byudviklingsudvalgene.

Endvidere vil man kunne ophæve hjemmelen i byplanlovens § 2, stk. 2, nr. 10, til ved bestemmelser i byplanvedtægt at friholde landområder for bymæssig bebyggelse. Også de gennemførte bestemmelser herom i byplanvedtægter må ophæves og afløses af bestemmelserne om landzoner i forslaget til lov om by- og landzoner. Det fremsatte forslag til lov om ændring i lov om byplaner indeholder hertil sigtende bestemmelser.

Endelig er det en følge af forslaget til lov om by- og landzoner, at der sker en ophævelse af de gældende bestemmelser i landsbyggeloens § 5 og § 20 om muligheden for amtsrådene til at nedlægge forbud mod udstykninger og bebyggelser af hensyn til en forsvarlig og hensigtsmæssig byudvikling. I forslaget til lov om ændring i bygge- lov for købstæderne og landet foreslås denne forbudshjemmel ophævet, og der foreslås en række deraf følgende konsekvensrettelser i andre af lovens bestemmelser.

Dette forslag til ændringer i landsbygge- loven indeholder tillige en ændret afgræns- ning af landsbyggeloens særordning for byggeriet på det åbne land. Særordningen går som bekendt ud på, at jordbrugs- erhvervenes bygninger og det almindelige småhusbyggeri i områder, hvor amtsrådet er bygningsmyndighed, ikke er undergivet en del af byggelovgivningen, f. eks. krav om byggetilladelse og bygningsattest. Rege- ringen har anset det for rigtigst, at jord- brugserhvervenes bygninger i denne hen- seende afgrænses på samme måde som fore- slået i forslaget til lov om by- og landzoner, og at særordningen i landsbyggeloen i øvrigt udvides med nødvendige bygninger for udøvelsen af fiskerierhvervet. Det må være en fordel, at der fastlægges den samme afgrænsning af det byggeri, som ikke kræver tilladelse efter forslaget til loven om by- og landzoner, og det byggeri, hvortil der ikke kræves byggetilladelse efter landsbyggeloen.

Jeg tillader mig herved at anbefale de 3 lovforslag til tingets hurtige og velvillige behandling. Regeringen har den opfattelse, at lovforslagene løsning af problemerne er i principiel overensstemmelse med, hvad de fleste partier i folketinget finder påkrævet. Regeringen lægger megen vægt på, at der nu gennemføres en reform af planlægnings- lovgivningen, men er naturligvis indstillet på, at der levnes den fornødne tid til en grundig udvalgsbehandling. Regeringen er også indstillet på at søge at imødekomme eventuelle ønsker om ændringer i lovforslagene i det omfang, sådanne ændringer er forenelige med lovforslagene principielle formål.

Socialministeren (Nathalie Lind): Herved tillader jeg mig for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Ophævelse af regler om administrativ frihedsberøvelse, ophævelse af indtægtsgrænser for adgang til børnebidrag og udvidet adgang til hjælp til forsørgelse af børn i hjemmet).

I folketingssamlingen 1966-67 blev der gennemført en lov om børnetilskud og andre familiedydelser. Denne lov, der er stadfæstet den 3. juni 1967, skal træde i kraft samtidig med loven om kildeskat. Da loven blev gennemført, måtte man regne